

Heime hos Haile

Side 14 og 15

Sunndal: Ny ordfører

Side 7

Surnadal: Vil ha bowling

Side 8

Neset: Kommunen slurver

Side 4

DRIVA MENER: «Sunndal kommune har sparket i gang et omstillingsprosjekt som skal gjøre kommunen mindre avhengig av Hydro. Det er fornuftig, men det er et langsiktig arbeid som venter. Det kan gå år før man ser konkrete resultater»

Fredag

DRIVA

NR 128
SUNNDALSØRA
6. NOVEMBER
UKE 45, 2009
39. ÅRGANG
LØSSALG KR 15,-

EiendomsMegler 1

Skal du selge bolig?
Kontakt oss i dag for
Meglertakst!

Marius Mellemseter
Mob 951 15 745

Marit lever for frivilligheten

Marit Kaltheth er inne i sitt 71. år som sanitetskvinne. Sjøl om rekrutteringen til de frivillige organisasjonene går ned på landsbasis, kan Kaltheth glede seg over stor tilstrømning av yngre krefter til sanitetsforeningen i Todalen. – Uten det frivillige stopper Norge, sier sentralstyremedlem Johs. Vaag i Nasjonalforeningen for folkehelsen.

Side 11, 12 og 13

Angvik til Eidsvåg

Side 23

Ukens Go'helg-produkt fredag og lørdag!

Fast Go'helg-pris

1490
pr. pakke

Fersk kyllingfilet
160 g pr. kg 93,13

Gjelder så langt beholdningen rekker. Kun til private husholdninger.

For å gjøre litt ekstra stas på helgen finner du hver fredag og lørdag et spesielt Go'helg-produkt til en spesiell fast Go'helg-pris, **14,90 pr. pakke**. Prisen er den samme enten det er fersk biff, lakse- eller kyllingfilet eller noe annet snadder.

KIWI mini pris

Frivilligheten lever:

Engasjementet

STOLTE HUSEIERE: May-Elisabeth Holten, Carina Talgø, Marit Sanden Søyset, Ingrid Pedersen og Elinor Bolme med lille Markus (kalt maskotten i sanitetsforeninga).

Todalen Sanitetsforening mener de frivillige organisasjonene har sin naturlige plass i samfunnet. De kan ikke se for seg et samfunn der frivillighetsarbeidet blir overflødig.

Frivilligheten lever i beste velgående i Todalen. Sanitetsforeningen i bygda teller 80 medlemmer, hvorav 23 er aktive. Sanitetskvinnene, for det er ikke menn med, styrer eget hus, leier ut fire eldreleiligheter, leier ut møtelokale til ulike lag i bygda, har basarer, samler inn klær, selger fastelavensris, har julemarked og deler ut lykkeskilling i sølv til nyfødte totalinger. I tillegg jobber foreningen med å få til en omsorgsberedskap i Todalen i samarbeid med Surnadal kommune. Der ønsker foreningen å kunne tre støtte til om en katastrofe skulle ramme bygda, slik en skogbrann gjorde for noen år siden. Foreningen jobber for å få formalisert en avtale med kommunen.

– Vi kan åpne huset for å ta hand om folk, sørge for mat og drikke både til hjelpemannskaper og trengende, sier Åse Ville Reda-

len, leder i Todalen Sanitetsforening.

Todalen Sanitetsforening ble stiftet i 1915. Den gang for å hjelpe de fattige og sjuke. Tuberkulosen herjet landet på den tiden og mye arbeid gikk med i bekjempelsen av den. Foreningen hadde egen sykepleier for å stelle med de trengende. Snart hundre år er gått siden den gang. Tuberkulosen er borte, det er også sykepleieren. Men Todalen Sanitetsforening lever videre. Og sjøl om samfunnet i dag ikke kan sammenliknes med det for snart hundre år siden opplever sanitetsforeningen at deres frivillige innstatts fortsatt trengs. Det offentlige er rett og slett ikke i stand til å ta vare på alle oppgaver alene. Frivillige lag og organisasjoner samler inn penger til forskning på ulike sykdommer og til nasjonalt og internasjonalt hjelpearbeid. Likledes skaffer de mat og klær til de mange fattige i Velferds-Norge. På mange måter kan det sies at det frivillige arbeidet er blitt en sovepute for velferdsstaten. De frivillige organisasjonene mener, og helt sikkert med rette, at hadde det ikke vært for dem og deres innstatts ville vi ikke klart å ta vare på oss sjøl og våre nærmeste. Sanitetskvinnene gir penger til kreftsak, opstetose og kvinnehelseforskning.

– Så lenge det offentlige ikke klarer eller har økonomi til å gjøre alt sjøl, trengs vårt arbeid, og jeg ønsker heller ikke at vi kommer dit at vårt arbeid blir overflødig. Vi som driver med dette trenger også det frivillige arbeidet fordi det gir oss mye, og vi føler at vi er til nytte, sier Redalen.

Her får hun støtte av de andre i foreningen. Skulle de fått betalt for arbeidet i de i dag gjør frivillig hadde de kanskje ikke orket å stå på som de gjør, sier de.

Et tveegget sverd altså. For når det er sagt føler de frivillige organisasjonene at de ofte blir tatt for gitt, noe det offentlige støtter seg til, men ikke hjelper økonomisk.

Frivillige organisasjoner jobber både for å samle inn penger til å finansiere egen drift, sin landsorganisasjonen og de tiltak de hjelper og støtter. Offentlig støtte er ofte fraværende og kommer mange ganger kun etter søknad om tilskudd til konkrete tiltak.

Todalen Sanitetsforening samler inn sine penger sjøl ved basarer, loddsalg, utleie av eldreleiligheter og foreningshuset. Foreningen opplever stor giverglede hos sambygdingene. De er stolt over å fått inn 38.000 etter siste basar. Redalen synes det er mye i ei lita bygd som Todalen. Etter utallige søknader fikk Todalen Sanitetsforening også 15.000 kroner i kulturmidler fra Surnadal kommune i år som de har brukt til å bygge uthus.

– Sjølsagt kan det bli en sovepute om vi mottar offentlig støtte,

Lever for sanitetsforeningen

Marit Kaltheth kan se tilbake på 50 givende år som sanitetskvinne og fram mot mange flere.

Kaltheth begynte sin gjerning i Norske Kvinners Sanitetsforening i Halså i 1938. Da var 86-åringen 15 og nykonfirmert. Mora til ei venninne tente interessen og siden har hun vært hekta.

– Gleden over å kunne hjelpe andre har gitt meg mye, jeg har lært og fått erfaringer jeg ikke ville fått ellers, sier Kaltheth.

Hun sitter i en stolen i stua i eldreleiligheten hun sjøl tok initiativet til å få bygget. Den gang for 30 år siden var hun formann i Todalen sanitetsforening. I møter med Surnadal kommune hadde foreningen krevd å få eldreleiligheter i bygda. Mange eldre bodde i hus med mange trapper, det var tungt og de trengte å komme inn i noe enklere, men var ikke klar for aldersheimen. Svaret fra kommunen var ok, men på en klar betingelse. Sanitetsforeningen fikk stå som byggherre og finansiere prosjektet. Skulle de vente på kommunen ville det ta minst tre år før det ble bygd noe i Todalen. Dette var i 1979.

– Vi trengte et foreningshus og da tok vi på oss ansvaret med å bygge leilighetene i tilknytning til huset, forteller Kaltheth.

Kommunen viste også velvilje ved å gi sanitetsforeninga den tomte de ønsket. Mye av byggearbeidet ble gjort på dugnad.

– Vi var tre kvinner som sto for alt, sier Kaltheth.

Da huset sto ferdig dekket kommunen underskuddet ved huset helt til foreningen hadde

TRIVES: Marit Kaltheth er 86 og gjør fortsatt litt frivillig arbeid i sanitetsforeningen.

balanse i regnskapet, siden har de klart seg sjøl.

– Da huset sto ferdig gikk jeg av som formann. Nå har jeg gjort mitt, tenkte jeg.

Når hun nå sitter i en av de fire eldreleilighetene hun bygde var ikke det i hennes tanker verken da hun begynte sin gjerning i sanitetsforeningen, kom til Todalen eller seinere.

– Jeg kom til Todalen i 1943 og begynte på meieriet. Så gikk

det som det ofte bruker, jeg traff en kjekk Todaling og ble værende.

I dag er hun glad hun fikk plass i en av de lyse, trivelige og romslige foreningsleilighetene. Hun går gjerne på nabobesøk er med på eldre middag og tar seg en tur i bygda. Marit blir beskrevet som en veldig sosial dame og hennes sanitetskolleger mener hun således har kommet rett. Sjøl gleder Marit seg over alle de

nye yngre medlemmene i foreningen. Hun sier det så stygt ut en stund med noen få damer over 70 igjen, en riktig gammel forening som hun uttrykker det.

– Jeg er fortsatt medlem av sanitetsforeningen, men jeg gjør ikke så mye lenger, smiler hun og lener seg tilbake i stolen.

Geir Forbregd
geir.forbregd@driva.no

er drivkraften

Ønsker å beholde frivillighets- arbeidet

FLERE GENERASJONER: May-Elisabeth Holten, Ingrid Pedersen, Kari Kvendset, Carina Talgø, Marit Sanden Søyset, foran: Marit Kaltheth og Ellinor Bolme er tre generasjoner stolte sanitetskvinner.

kanskje forsvinner noe av driven til å stå på, men jeg synes nok vi kunne fått noe støtte, sier Redalen.

Foreningshuset har stått i sentrum de siste 30 åra, sammen med de fire eldreleilighetene laget bygde samtidig. Foreningen trengte et eget samlingssted og de så også behovet for en mellomstasjon mellom egen heim og sjukeheimen for mange av de eldre i bygda. Slik sett var Todalens Sanitetsforening litt forut for sin tid, for det var ikke mange eldreboliger bygd den gang.

I Todalen har det vært fullt belegg i de fire leilighetene i alle år. Ventelista har vært så lang til tider at noen har død i køen. Leilighetene er på 54 kvadratmeter og har i det siste blitt suksessivt pusset opp etter hvert som leieboerne har skiftet. Leilighetene er store nok for par, men i hovedsak leies de av enslige. Rimelig er det også. 2250 kroner pluss strøm betaler de eldre for leiligheten og da har de snømåking og strøing inkludert i prisen.

Sjøl om beboerne har heimesy-

kepleie og hushjelp får de også nytte godt av å ha sanitetsforeningen i nærheten. Medlemmer av husstyret stikker rett som det er innom og slår av en prat. Leieboerne kommer først og fremst fra Todalen, men er det ledig får også eldre fra andre deler av kommunen leie.

– Leilighetene er til god nytte for dem som ikke lenger klarer med et stort hus, men ikke føler seg slik at de ønsker å bo på sjukeheimen, og så får de eldre fra Todalen bo lengre hjemme i bygda, sier Redalen.

Sanitetsforeningen i Todalen er inne i en ny vår. For noen år siden var rekrutteringen så dårlig at foreningen holdt på å gå i oppløsning. De få som var tilbake da trakk på åra og følte at oppgavene ble for store å håndtere uten flere hender. Foreningen innkalte bygda til allmøte, la fram sin sak i fullt alvor og Redalen og de andre kunne glede seg over en enorm respons.

– Vi doblet medlemstallet og fikk inn mange nye og yngre krefter i aktivt arbeid.

For det er en kjensgjerning at tallet på frivillige i organisasjonene går ned over hele landet. Rekrutteringen til frivillige lag og foreninger skjer nå ofte ved at en i familien eller en nær venn plutselig blir sjuk eller trenger hjelp. Da melder ofte pårørende seg til tjeneste. Disse er ofte godt voksne mennesker. Og i Todalens Sanitetsforening er også hovedtyngden av medlemmene 50-60 år, men nå har de fått med ungdommer under 30 til å engasjere seg. Således er de heldig.

– Vi var en del yngre som syntes at vi skulle hjelpe til. Vi så at foreningen slet tungt med et hus og drifte og trengte yngre krefter for å hjelpe til å dra lasset, sier Ellinor Bolme, småbarnsmamma med barselpermisjon og student.

Bolme mangler ikke oppgaver. I tillegg til hus og heim med mann og barn, studier og sanitetsforening er hun også med i 4H og er nyvalgt leder av FAU ved Todalens oppvekstsenter.

– Jeg klarer ikke å holde kjøft. Jeg gikk til FAU-møtet for å si at jeg ikke tok på meg noen verv og

kom heim med hovedjobben, smiler hun.

Hun medgir at det er tøft, men hun har hjelp av en mann som nå er heime og hun finner det givende å engasjere seg.

– Har en mening om mangt og hvordan ting bør være, kan en være med å gjøre noe med det, og en får tid til det en vil, sier Bolme.

Heller ikke Bolme tror det frivillige arbeidet blir overflødig. Hennes erfaring fra Todalen er at skal de få noe der i bygda må de gjøre det sjøl, de har ikke vært velsignet med å få noe gratis. Derfor er hun engasjert.

– Men det kunne vært fint når en tok på seg verv å få tilbud om hushjelp, smiler Bolme.

Engasjementet er kanskje den viktigste drivkraften i det frivillige arbeidet. Spiren som får kvinner og menn, med kvinner i flertall, til å drive frivillig og veldeilig arbeid, ofrer seg for andre. De ser at de gang på gang må trå til fordi stat eller kommuner ikke maktet å gjøre alt. Lønna beskrives ofte som gleden over å lykkes med å fylle et behov, se takknem-

ligheten hos dem som blir hjulpet og oppleve å være et samlingspunkt for bygda.

Det siste mener Todalens Sanitetsforening de og huset deres er. Dit søker nesten hele bygda seg fra tid til annen i ulike sammenhenger. Av tiltak som leier seg inn er strikkeklubb og eldremiddag. Foreningshuset blir en møteplass for mange og det ligger sentralt i forhold til bygdas lille sentrum med post og butikk.

Og sjøl om de frivillige ofte føler seg tatt for gitt og ofte ønsker å få mer oppmerksomhet og bli satt mer pris på av det offentlige, drives foreningene av en visshet som ved siden av engasjementet gjør at de stiller opp igjen og igjen:

– Om frivilligheten stoppet opp ville mye vært annerledes, sier Redalen.

Geir Forbregd
geir.forbregd@driva.no